

BOGANMELDELSER

FRITS BROCK: Om Tullarne samt om den lämpeligaste Metoden för vår Sockerbeskattning. Stockholm 1917. Albert Bonnier.

Dr. Brock har samlet en Del af sine i Tidsskrifter publicerede Afhandlinger af toldteoretisk Art og har hermed givet Begyndelsen til en Toldteori. Forf. burde sikkert have omarbejdet Artiklerne og givet et Supplement og vilde da have naaet at give et Værk af blivende Værd. Som det er, synes det hele noget spredt, Synthesen mangler, og man skal være en endog ret stiv Theoretiker for at faa et Udbytte ud af Bogen, der svarer til det Ingenium og Arbejde, Forf. har nedlagt deri.

Forf. viser straks, hvorledes en Beskyttelse af enkelte Næringsgrene fører Beskyttelse af andre med sig — ikke af økonomiske, men politiske Grunde, saaledes at næsten alle Stater havner i den saakaldte Solidar-Protektionisme, hvor alle Erhverv er beskyttede. Forf. indser, at i Praxis er Beskyttelse ikke ens hele Vejen, men hævder Tendensen mod den absolutte Solidartold. Mod denne vender han sig for saavidt, som han forstaar, man kan ikke hæve sig selv op ved Haaret; naar alle beskyttes, bliver Beskyttelsen illusorisk. Han gaar her ud fra den gamle Lov om, at Byttet mellem Landene ikke bestemmes af de absolutte, men af de komparative Omkostninger, og disse lades jo

BOGANMELDELSER

FRITS BROCK: Om Tullarne samt om den lämpeligaste Metoden för vår Sockerbeskattning. Stockholm 1917. Albert Bonnier.

Dr. Brock har samlet en Del af sine i Tidsskrifter publicerede Afhandlinger af toldteoretisk Art og har hermed givet Begyndelsen til en Toldteori. Forf. burde sikkert have omarbejdet Artiklerne og givet et Supplement og vilde da have naaet at give et Værk af blivende Værd. Som det er, synes det hele noget spredt, Synthesen mangler, og man skal være en endog ret stiv Theoretiker for at faa et Udbytte ud af Bogen, der svarer til det Ingenium og Arbejde, Forf. har nedlagt deri.

Forf. viser straks, hvorledes en Beskyttelse af enkelte Næringsgrene fører Beskyttelse af andre med sig — ikke af økonomiske, men politiske Grunde, saaledes at næsten alle Stater havner i den saakaldte Solidar-Protektionisme, hvor alle Erhverv er beskyttede. Forf. indser, at i Praxis er Beskyttelse ikke ens hele Vejen, men hævder Tendensen mod den absolutte Solidartold. Mod denne vender han sig for saavidt, som han forstaar, man kan ikke hæve sig selv op ved Haaret; naar alle beskyttes, bliver Beskyttelsen illusorisk. Han gaar her ud fra den gamle Lov om, at Byttet mellem Landene ikke bestemmes af de absolutte, men af de komparative Omkostninger, og disse lades jo

uændrede, naar Tolden er ens overalt. Her gaar Forf. ganske vist ud fra en Forudsætning, der ikke kan holde stik, at den solidaire Toldbeskyttelse hæver Prisen i lige Grad. Ligevægten forstyrres i al Fald, Exportindustriens Priser behøver jo ikke at hæves, og det er sandsynligt, at nogle Industrier, der arbejder under „increasing returns“ Lov, udvides og faar lavere Omkostninger og lavere Priser. Endelig ser Forf. bort fra den Ændring i Efterspørgselen, et højere Prisniveau fremkalder, just fordi Arbejdslønnen meget langsomt — og ofte slet ikke — vil følge Vareprisernes Stigen. Ved Solidartold — siger Forf. — vil Arbejdets Grænseproduktivitet være som før i alle Brancher, følgelig ændres Love og Rente ikke. Dette passer ikke, fordi Lønnen i saa meget er sædvanebestemt.

En god Bemærkning gør Forf., naar han siger, at Importtold virker som Exporttold for saadanne Varer, der udgør et Lands Udførsel, men samtidig indrømmer han jo ogsaa, at Solidartold, der lader alt uforandret uden Priserne, er utænkkelig.

Forf. siger meget klart, at Solidarsystemet ikke gavner Arbejderne, men — slutter han — dets Afskaffelse gavner dem heller ikke; er dette helt rigtigt? Behøver Lønnen derfor at falde? Kan det ikke blot ske, at nogle Grænseproducenter gaar ud af Markedet, hvis Arbejdere opsluges af Exportindustrien, der ved den lavere Pris for dens Raavarer og Hjælpemidler, kan byde samme Løn som de Virksomheder, der maatte standse.

Paa den anden Side berører Forf. ikke de Tilfælde, at der er ledige produktive Kræfter, der gennem Solidarsystemets øjeblikkelige Stimulans kaldes med i Produktionen.

I sin anden Afhandling undersøger Forf. Virkningen af den spredte Toldbeskyttelse, forsaavidt den skal give en Nettogevinst til et Land.

1) Kan Tolden øge et Lands Produktivitet, eller i al Fald bringe Nationalindkomsten i Vejret. Tolden medfører indirekte gennem en Forandring i Efterspørgslen og

direkte gennem en Omlægning af Produktionen, at de produktive Kræfter omfordeles, d. v. s. nogle faar en højere Grænseproduktivitet, andre en lavere end de før havde; men i al Fald maa de anvendes paa en Maade, der i det store og hele er mindre giftig end under de fri Forhold.

Nu er Spørgsmaalet ikke saa lige til, fordi teknisk Produktivitet og økonomisk Rentabilitet ikke er det samme.

2) Her kommer Læren om den „opdragende Told“ (Liszt) ind. Argumentet — siger Forf. — har været rigtigt, det er det ikke helt mere; i den Henseende skal jeg minde om afd. Landbrugsminister Anders Niensens kloge Ord: „den Støtte, Staten giver Landbruget, har den Opgave at overflødiggøre sig selv, ellers er den skadelig“. Jeg tror, at Argumentet om den opdragende Theori stadig er gyldig i et udviklingsdygtigt Samfund, — selvfølgelig ikke i et statisk.

Kan Indlandet gennem Told beskatte Udlandet? m. H. t. Exporttold mener Forf. ja; her burde Forf. have givet os en yderligere Udvikling; Udlandet reagerer ved et mindre Forbrug. Forf. giver iøvrigt Sætningen rigtig: kun hvor Priskurven i Udlandet er vel stejl og hvor det udførende Land har en Monopolstilling, er Exporttold af det gode. Omvendt, siger Forf., kan en Importtold overvæltet paa Udlandet, hvor den hjemlige Efterspørgselskurve er ret flad og hvor Udlandet er afhængig af Importlandet for sit Marked.

Forf. gør Sætningen, at Beskyttelse er Monopolets Moder, til sin, og mener at kunne paavise, at Monopolet kan være til nationalt Tab.

Han kritiserer iøvrigt Mills hasarderede Sætning, at et Land, der forbyder Indførsel af en given Vare, tvinger Udlandet til at levere sig sine andre Varer billige. I dette Samhæng viser iøvrigt Forf. sine bedste Evner, idet han stadig har i Erindring, at et Fags ændrede Forhold ændrer alle andre Fags Forhold.

3) Endelig vender Forf. sig til Spørgsmaalet, hvilken Skade „Dumping“ gør og hvorvidt den finder Sted. „Man

kan dumpe 10 % af sin Produktion, men ikke 90 %, den har da relativ ringe Betydning. Dette er vist ikke rigtigt; vi har mange Eksempler paa, at en Industri undersælger Nabolandet med Tab, for, naar den har slaaet dette Lands Industri ned, at raade over Priserne. I vore Dage vil iøvrigt en kort Kamp ofte ende med internationale Aftaler.

Giver endelig Tolden Stabilitet over Næringslivet, saa Krisen kan undgaaes? Erfaringen synes at give Forfatterens Benægtelse Ret.

Forf. mener, at i det store og hele øger heller ikke speciel Beskyttelse Nationens Rigdom: Han tror ikke paa at Dumping betyder noget, „the infant-argument“ har tabt sin Berettigelse, og Tolden kan blot i det store og hele flytte de Industriers Kraft fra hvor de er bedre anvendt til hvor de er daarligere.

Og dog ønsker han ikke, at man skal acceptere Socialisternes Forslag om en Nedskrivning af Tolden over det hele.

Den samme Usikkerhed i Standpunktet kommer til Syne overfor Agrartolden. Han forsvarer den med, at en Ophævelse af Agrartolden vil føre til, at Industrien udvikles og følgelig By-Jordrenten stiger. Som Overgangs-fænomen er det rigtigt, at Agrarrente afløses af Byrente; men i det lange Løb ikke, thi (theoretisk) boer, naar Ligevægt er indtraadt, Flertallet af Byens Arbejdere i Byens Periferi, der selvfølgelig skydes længere og længere ud. Et andet Argument er ligesaa mærkeligt: hvis det store Landbrug mister sin Kornbeskyttelse, maa det for at bestaa slaa ind paa det lille Landbrugs Vej, og konkurrere med det om Dyreopdrættet!

Forf. taler ikke her som Økonom, men som Politiker, og Argumentet fører ikke til Standpunktet, men Standpunktet til Argumentet.

Dette har dog ingen uhæderlig Aarsag. Forfatterens udenfor Økonomien hentede Standpunkt er hans Frygt for at Europa skal komme i Nødtilstand for Kornarealer; han

har en interessant Undersøgelse af de Kornarealer, der endnu staar til vor Disposition; men med al Respekt for Forfs. Kilde maa det være tilladt, saalænge Sydamerika har Muligheder, saalænge Mesopotamien venter paa at vækkes af Tornerosesønnen, og saalænge vore Bønder faar 4 Gange saa meget ud af deres Jord, som Ruslands, at skyde Spørgsmaalet fra sig. Forf. er her grebet af Frygt, og han gaar ud fra, at en Afskaffelse af den svenske Korntold vil føre til, at megen Jord gaar ud af Drift; men inden ret længe vil Jordhungeren føre til, at Prisen vil stige, saaledes at Sverige atter maa lægge opgivne Arealer under Ploven; at Jorden midlertidig gik ud af Drift, var da blot et Tab.

Afhandlingen er skrevet inden Krigen, ellers kunde Forf. som Argument have tilføjet, at det er nødvendigt at holde et Lands Jord under Plov for at sikre Ernæringen.

Dette Stykke er iøvrigt meget læseværdigt, bl. a. fordi der er Solemærker, der tyder paa, at danske Bønder er i Færd at overveje deres hidtidige Standpunkt til Frihandel — om paa godt eller ondt, véd jeg ikke. Men vore Agrarer har lært Behageligheden af høje Priser — og det er en farlig Lære.

Forf. slutter med en Afhandling, hvori han fastslaar, at Sukkeraccisen skal opkræves med et Beløb, der direkte varierer med Sukkerprisen, — ud fra samme Tankegang, som i sin Tid fik mig til at foreslaa, at den Afgift, det nordsjællandske Elektricitetsselskab skulde give Staten for Eneretten til at overføre svensk Elektricitet, mere end proportionelt skulde vokse med den Pris, hvortil Selskabet solgte Strømmen videre til Nordsjællands Forbrugere.

Afhandlingen, hvori Forf. har indflettet en Del meget skarpsindige Analyser af Monopolpris og Monopolomsætning, vil give Læseren en Del at tænke paa. Jeg vilde ønske, at Dr. Brock kan faa et Otium til at skrive en Toldbeskyttelses Theori.

Dr. L. V. Birck.